

УДК 821.161.2

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.48.40>

ПРАВОВИЙ ДИСКУРС У ПРОЗІ ОКСАНИ ХРАПКО-ДРАГОМАНОВОЇ

LEGAL DISCOURSE IN OKSANA KHRAPKO-DRAHOMANOVA'S PROSE

Жиленко І.Р.,

orcid.org/0000-0002-1982-710X*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри журналістики та філології
Сумського державного університету*

У статті розкрито специфіку та функціональне призначення правового дискурсу у прозі української письменниці Оксани Храпко-Драгоманової. Обґрунтовано, що синтез юридичної освіти, дипломатичного досвіду та громадської діяльності авторки зумовив художню рецепцію соціально-правового становища бездержавного вигнання.

Мета роботи полягає у з'ясуванні форм репрезентації правової проблематики та її взаємозв'язку з викликами адаптації, збереженням ідентичності й культурної пам'яті в умовах еміграції. Спираючись на підхід «право і література» (Law and Literature) І. Ворда, проаналізовано оповідання «Вікно», «Сентиментальне оповідання», «Запасний фонд» і повість «По той бік світу». Продемонстровано еволюцію правового дискурсу від латентної наявності до структуротворчого чинника сюжетотворення. З'ясовано, що в ранній малій прозі правовий вимір виражений опосередковано – через висвітлення соціальної вразливості та адаптаційної дезорієнтації особистості. У центрі аналізу постає твір «Запасний фонд», у якому конфлікт довкола зникнення кооперативних коштів розгортається у метафорі бездержавності й оголює юридичну незахищеність емігрантів. Водночас оповідання репрезентує українську суб'єктність як здатність спільноти до самоорганізації та збереження засад майбутнього. У повісті «По той бік світу» розмежовано формальний правовий статус та культурно-національну ідентичність.

У висновку зазначено, що правовий дискурс у спадщині письменниці виходить на рівень концептуалізації національної суб'єктності. Результати роботи розширюють уявлення про творчість Оксани Храпко-Драгоманової та відкривають перспективи міждисциплінарних студій.

Ключові слова: Оксана Храпко-Драгоманова, правовий дискурс, право і література, еміграційна проза, культурна пам'ять, національна ідентичність.

The article reveals the specifics and functional purpose of legal discourse in the prose of the Ukrainian writer Oksana Khrapko-Drahomanova. It is substantiated that the synthesis of the author's legal education, diplomatic experience, and public activity conditioned the artistic reception of the socio-legal status of the stateless exile.

The aim of the article is to elucidate the forms of representation of legal issues and their interconnection with the challenges of adaptation, preservation of identity, and cultural memory under conditions of emigration. Drawing upon Ian Ward's "Law and Literature" approach, the short stories "Vikno", "Sentimentalne opovidannia", "Zapasnyi fond", and the novella "Po toi bik svitu" are analyzed. The evolution of legal discourse from a latent presence to a plot-structuring factor is demonstrated.

It is established that in early short prose, the legal dimension is expressed indirectly—through highlighting the social vulnerability and adaptive disorientation of the individual. At the center of the analysis is the short story "Zapasnyi fond", where the conflict surrounding the disappearance of cooperative funds unfolds into a metaphor for statelessness, exposing the legal vulnerability of exiles within foreign institutions. At the same time, the work represents Ukrainian agency as the community's capacity for self-organization and the preservation of foundations for the future. In the novella "Po toi bik svitu", formal legal status and cultural-national identity are differentiated.

It is concluded that legal discourse in the writer's legacy reaches the level of conceptualizing national agency. The research findings enhance the understanding of Oksana Khrapko-Drahomanova's works and open new perspectives for interdisciplinary studies.

Key words: Oksana Khrapko-Drahomanova, legal discourse, law and literature, emigre prose, cultural memory, national identity.

Постановка проблеми. Українська еміграційна література першої половини ХХ ст. є важливим джерелом осмислення досвіду людини, яка внаслідок історичних катаклізмів опинилася поза межами власної держави. Її дослідження складають справжню скарбницю сучасної наукової літератури. Художня проза цього періоду репрезентує не лише психологічні переживання вигнання чи проблеми адаптації, а й конкретні соціально-правові стосунки у новому інституційному середовищі (дослідження О. Астаф'єва, О. Багана,

І. Бурлакової, М. Ільницького, І. Качуровського, Ю. Коваліва, Г. Костюка, В. Мацька, Н. Мафтин, Ф. Погребенника та ін.).

У цьому контексті помітною є постать Оксани Храпко-Драгоманової (1894–1961), представниці «великої родини Драгоманових-Косачів» [4, с. 30], чия діяльність розгорталася одночасно в літературній, дипломатичній, громадській та правничій сферах. Та попри цю багатогранність, на думку Т. Скрипки, «...як письменниця, перекладачка, активна діячка міжнародного й укра-

їнського жіночого руху початку ХХ ст. Оксана Драгоманова досі залишається невідомою» [11]. Поєднання правничого фаху, дипломатичного досвіду та громадської діяльності з літературною працею становить вагомий контекст для вивчення її спадщини. Цей синтез свідчить, що звернення авторки до проблем власності, відповідальності, соціальної незахищеності, гендерної нерівності та взаємодії людини з державними й фінансовими установами не є випадковим. Правову проблематику в її прозі можна розглядати як складник ширшого осмислення становища українця в еміграції.

Тематика творчості Оксани Драгоманової надзвичайно співзвучна з викликами, перед якими опинилися сучасні українські переселенці. Взаємодія з іноземними інституціями, боротьба за свій правовий статус, пошук роботи та загроза втрати зв'язку з рідною культурою в умовах чужого середовища роблять досвід письменниці прямим історичним аналогом сучасних реалій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість Оксани Храпко-Драгоманової тривалий час залишалася на маргінесі літературознавства, потрапляючи в поле зору дослідників здебільшого через належність до роду Драгоманових-Косачів і спорідненість із Лесею Українкою, а також у біографічному, жанрово-стильовому та проблемно-тематичному вимірах.

Деякі відомості про Драгоманову дають статті з довідкової літератури (М. Василик, В. Комзюк, П. Ротач, В. Трощинський, В. Просалова та ін.). До біографічного та історико-літературного напрямку належить праця Т. Скрипки, яка реконструювала основні етапи життя і творчого шляху письменниці [11]. Окремі суттєві розбіжності щодо її біографічних даних уточнює Г. Бурлака [1].

Проблемно-тематичний аспект творчості Драгоманової представлений, зокрема, спостереженнями над повістю «По той бік світу». І. Качуровський у передмові до неї наголошував на значенні твору як художнього свідчення реального життя української еміграції в Аргентині, підкреслюючи масштабність репрезентованого художнього світу авторки [9].

Дослідники також звертають увагу на жанрово-стильові та проблемно-тематичні особливості спадщини письменниці. В. Кузь розглядає творчість Оксани Драгоманової у контексті проблеми людини у своєму/чужому просторі й зазначає, що повість «По той бік світу» «є своєрідним імплікатором, що зменшує біль, ностальгію за рідним краєм» [10, с. 138–152]. Вивчаючи малу прозу міжвоєнного періоду, І. Жиленко проаналізувала її ранні твори, пов'язуючи їх проблематику

з емігрантським досвідом, психологією людини у вигнанні, ностальгією та соціальною незахищеністю [8, с. 235–238]. В. Максимець розкриває наративні стратегії діаспорної прози, акцентуючи на характері експресії історичної правди письменниці [13, с. 169].

Історики також згадують Оксану Драгоманову як діячку дипломатії [2, с. 37–39], залишаючи поза увагою її художній доробок.

Наявні розвідки створили теоретичне й фактологічне підґрунтя для нового прочитання прози письменниці, однак синтез правового дискурсу з еміграційним досвідом, національною ідентичністю та культурною пам'яттю потребує окремого розгляду, що й підтверджує *актуальність* нашої роботи.

Мета статті – з'ясувати специфіку правового дискурсу в українській еміграційній прозі Оксани Храпко-Драгоманової та його роль у художньому осмисленні становища людини в чужому правовому й соціальному середовищі.

Для досягнення мети необхідно виконати такі *завдання*: простежити вплив правничого й дипломатичного досвіду авторки на її художнє мислення; проаналізувати форми репрезентації правової проблематики в оповіданнях «Вікно», «Сентиментальне оповідання», «Запасний фонд» та повісті «По той бік світу»; окреслити взаємодію правового дискурсу з проблемами соціальної адаптації, національної ідентичності та культурної пам'яті.

Методологічною основою розвідки є міждисциплінарний підхід «право і література» (Law and Literature), представлений, зокрема, у праці І. Ворда. У межах цього підходу художній текст розглядається як важливий матеріал для осмислення правових та суспільних проблем, а літературний аналіз дає змогу досліджувати взаємодію права із соціальним і культурним досвідом [14, с. 3–27].

Виклад основного матеріалу. Оксана Храпко-Драгоманова належить до тих представників української еміграції, чия біографія сама по собі є показовою для розуміння її художньої творчості. Ще дитиною, як пише Т. Скрипка, вона «пробувала свої сили в письменництві, та все ж пішла слідами діда Петра, здобувши юридичну освіту й ставши однією з перших жінок-правників у царській Росії» [11]. Письменниця здобувала юридичну освіту на юридичному відділенні Бестужевських курсів у Петербурзі, продовжувала навчання у Віденському університеті та відвідувала лекції у Сорбонні, мала адвокатську практику в Парижі й працювала в юридичному

відділі Міністерства закордонних справ УНР у Відні та Берліні.

Оксана Драгоманова брала активну участь у громадському житті української еміграції: була членкинею правління українського відділення Міжнародної жіночої ліги за мир і свободу. Як представниця Ліги, вона працювала у Міжнародній жіночій комісії та на Третньому Міжнародному жіночому конгресі у Відні (1921), відстоюючи рівноправ'я жінок. У 1924 р. представляла Лігу миру та свободи на конгресі у Вашингтоні, а разом з українськими делегатками здійснила інформаційне турне США та Канадою, відвідавши 23 штати й українські громади.

У 1928 р., після переїзду до Аргентини, Драгоманова працювала у Північно-американському банку «Бостон», очолила перше жіноче українське товариство, а також була головою та членкинею правління Спільки українських науковців, літераторів і митців [12]. Вона вважала, що в цій молодій державі може «користуватись усіма правами громадянства, а не бути небажаною чужинкою, як це було у Відні, в Берліні, в Парижі» і жити так, «щоб не порушувати державних законів та жити в згоді з приписами моралі», про що писала у листі до Лідії Бурачинської [Цит. за: 11].

Такий досвід сформував художнє бачення мисткині: еміграція у неї постає не просто психологічним станом, а вимушеною зміною соціально-правового середовища й необхідністю адаптації до нових норм та інституцій.

Взірцевою в цьому аспекті є мала проза Драгоманової – «Сентиментальне оповідання» та «Вікно», опубліковані у 1920-х рр. у віденській «Волі». У першому правова проблематика не виражена безпосередньо: у центрі перебуває історія Галі-гімназистки, яка має матеріальні труднощі: «Знову треба щось продавати. Це вже не вперше. Але кожний раз це тяжко і сумно. Шкода цих річей, що треба віддавати у чужі руки <...> як згадаєш, що з кожною проданою річю все ближче насувається день, коли вже нічого буде продавати?...» [5, с. 447]. Однак за зворушливою історією відкривається соціальна ситуація дівчини, позбавленої звичних гарантій, економічно залежної та психологічно вразливої. Саме матеріальний стан героїні впливає на ставлення до неї пана Рудольфа, який спочатку виявляє зацікавлення, але, дізнавшись про її фінансові проблеми, відсторонюється, раптом згадавши, «що дома чекає спішна праця» [5, с. 448]. Економічна залежність героїні стає чинником, який визначає не лише побутові обставини, а й характер між-

особистісних стосунків. Тому правовий дискурс в оповіданні функціонує опосередковано: він пов'язаний з проблемою соціальної захищеності людини та її матеріального становища. Хоча у тексті не формулюється поняття права на гідне життя, однак сама ситуація Галі актуалізує проблему залежності людської гідності від соціально-економічних умов.

У творі «Вікно», яке Драгоманова визначила як «детективне оповідання», правова проблематика набуває іншої форми. Центральним персонажем твору є український емігрант Клименко, який живе у Відні, сумуючи за Батьківщиною [3, с. 651]. Його споглядання за мешканцями будинку навпроти призводить до помилкового висновку про вчинення злочину. Побачивши жінок, які несуть великий кошик, герой помічає «щось неспокійне, нервово в їх рухах і вигляді» та вловлює «погляд, яким вони обмінялися», сповнений, на його переконання, «тривоги, ляку» [3, с. 654]. Ці стеження він інтерпретує як ознаки злочину, а власну версію сприймає як безсумнівну правду. Герой готовий виступити свідком, переконуючи одну з жінок: «Все одно все розкриється і тоді буде гірше» [3, с. 655].

Отож Клименко не лише помилково визначає побачене як злочин, а й намагається діяти відповідно до уявлення про правову ситуацію, фактично перебираючи на себе роль викривача й потенційного свідка. Правова проблематика пов'язана тут не стільки з реальним правопорушенням, скільки з процесом його інтерпретації та встановлення вини. Красномовним є епізод щодо остаточного з'ясування обставин, коли урядовець вимагає відкрити кошик. Однак замість очікуваних доказів злочину виявляються старі речі, книжки, білизна й пакунки з продуктами, призначеними як «різдвяний подарунок старому дядькові». Кульмінацією комічного викриття стає поява «породистої... свинячої голови» [3, с. 656].

Така розв'язка має значення для розуміння правового дискурсу твору. Драгоманова показує, наскільки легко зовнішні ознаки події можуть бути помилково інтерпретовані як свідчення злочину, а суб'єктивне припущення – перетворитися на переконаність у провині. Водночас поведінка Клименка виявляє особливості становища емігранта, який перебуває в чужому соціальному та культурному середовищі й намагається орієнтуватися в ньому, спираючись на власний досвід і уявлення. Право в цьому випадку є не лише як система офіційних процедур, а й як частина повсякденної культури, у якій людина повинна розпізнавати правопорушення, оцінювати факти

та відрізнити доказ від припущення. Тому комічна ситуація у «Вікні» має й серйозний підтекст, демонструючи складність адаптації емігранта до чужого простору.

Якщо в ранніх творах Драгоманової правовий вимір розкривається опосередковано, у соціально-побутовому контексті, то в «Запасному фонді» він постає ключовим структуротворчим чинником. Оpubліковане 1951 р. в аргентинському часописі «Пороги» з підзаголовком «З віденських спогадів» [7, с. 5–11], це оповідання виходить далеко за межі традиційного детективу. У центрі наративу з'являється конфлікт довкола зникнення з віденського банку грошових ресурсів українських кооперативних інституцій. Вже сам сюжетний вибір сигналізує про вихід авторської уваги за межі приватної чи суто побутової сфери: юридична колізія розкривається як простір гострого суспільного й екзистенційного випробування для вигнанців.

Принципове значення для естетичної та ідейної організації твору має аксіологічний статус втрачених коштів. Авторка акцентує, що це не приватні заощадження окремого індивіда, а стратегічний «запасний фонд, який мав бути зужитий для відбудови української кооперації після повернення на Україну» [7, с. 7]. Тож фінансовий ресурс набуває виразного національно-символічного виміру, оскільки він безпосередньо пов'язаний із перспективою відновлення інституційних засад на Батьківщині. Авторка ретельно фіксує валютний склад фонду: «українські карбованці», «гульдени», «долляри», що не лише посилює ефект достовірності оповіді, а й виразно змальовує хитку природу життя емігранта. Перебування українських коштів у чужому фінансово-правовому середовищі висвітлює трагічну зумовленість бездержавного стану: позбавлені власних державних гарантій, інституції змушені шукати притулку в іноземних юрисдикціях. Символічним вираженням такої недовіри до чужої системи та намагання самотужки забезпечити надбання є вчинок одного з героїв оповідання Бузька, який, розчарувавшись у банківській надійності («Цур йому, тому банкові!»), підсовує дорогоцінний пакунок «до кахляної груби» зі словами: «Нехай там собі лежить, поки не знайдемо кращої схованки» [7, с. 10–11].

Аналіз цієї колізії є продуктивним у межах методологічного підходу «право і література» (Law and Literature), висвітленого у праці І. Ворда [14]. Згідно з цією концепцією, художній наратив слугує специфічним оптичним приладом для осмислення права не лише як сукупності абстрактних норм, а як динамічної системи

суспільних взаємин, процедур доступу до власності та розкриття глибинних моральних конфліктів. У «Запасному фонді» такий взаємозв'язок розкривається через опис суворих правил віденського банку. Драгоманова фахово аналізує банківські протоколи. Клієнтські ключі, як стверджує директор установи, «не мають дублікатів», відкриття скриньки без власника можливе лише «з наказу суду і за посередництвом слюсаря, який випилує замок», у позаробочий час сховище блокується сталевими дверима, а маніпуляції вимагають обов'язкової присутності двох працівників [7, с. 10–11]. Подібний документалізм створює ілюзію абсолютної застереженості майна та процедурної бездоганності західного правового середовища.

Утім, сюжетна інтрига полягає у раптовій компрометації цієї системи: пакунок із грошима зникає з неушкодженого сейфа. Ситуація, у якій формальні гарантії виявляються безсилими перед злочином, оголює кризу процедурно-бюрократичного ладу. Особливо викривальною є реакція директора банку. Навіть без наявних доказів він апріорі вважає вірогіднішою провину когось із українців («...легше припустити, що один з шановних представників узяв пакунок» [7, с. 8]), аніж припускає можливість зловживань з боку австрійського персоналу. У цьому виявляється правова асиметрія: позиція банківського керівництва оголює упередженість щодо емігрантів, які позбавлені підтримки власної держави. Отже, як показує Драгоманова, фінансова колізія розростається до метафори бездержавності: закон формально існує для всіх, однак інструменти його ефективного застосування залишаються привілеєм тих, хто спирається на власні державні механізми.

Інший рівень зазначеної проблематики розкривається в повісті «По той бік світу» (1951), присвяченій життю українських поселенців в Аргентині [6]. Тут правовий дискурс не є сюжетним центром, та повсякденність героїв визначається необхідністю пристосування до життя у чужій країні. Персонажі шукають роботу, оформлюють документи, долають мовні бар'єри, адаптуються до економічних умов. Вони часто втрачають професійний статус і змушені погоджуватися на працю, яка не відповідає їхній освіті. Показовою є історія Андрія Науменка, який після тривалого перебування у Франції не може знайти в Аргентині відповідної його освіті «інтелігентної праці» й змушений займатися сільськогосподарською. Натомість Василь Михайлович допомагає землякам отримувати візи та знаходити роботу. У такий спосіб формується горизонтальна система взаємодопо-

моги, яка частково компенсує відсутність звичних соціальних механізмів підтримки. Виразно виявляється тут і відмінність між формальним і культурним статусом людини. Українець в Аргентині має інтегруватися у правову систему нової держави, але водночас прагне зберегти власну культурну ідентичність, тому правовий та національний аспекти не протиставляються, а взаємодіють. Значну роль у цьому процесі відіграють мова, пісня, традиція, родинні зв'язки, одяг, українські топоніми та пам'ять про Батьківщину. Лизавета Іванівна зображена у вишитій сорочці, «так вбрана, як десь на Полтавщині» [6, с. 53], а мотив повернення до України проходить через долі кількох персонажів. Василь Михайлович живе думкою про це: «як дасть Господь, повернутися на Україну», а студент Петро Чубаренко, головний герой твору, який приїхав в Аргентину, коли йому було лише два роки, мріє: «Чи попаду я колись на свою незнану Україну?» [6, с. 61, 129]. Ці репліки розкривають правовий аспект: життя у чужому правовому середовищі не скасовує українського самовизначення. Коли територіальна належність порушена, саме культурна пам'ять оберігає ідентичність.

Надто виразно виявляється це через українську пісню. Виконання Катєю пісні на слова Лесі Українки «Надія» з рядком «Надія вернись ще раз на Вкраїну» перетворює аргентинський простір на простір колективного пригадування [6, с. 99]. Отже, якщо право визначає формальний статус людини в новому суспільстві, культура забезпечує продовження її символічної належності до української спільноти.

У такому контексті правовий дискурс у прозі Оксани Храпко-Драгоманової охоплює ситуації взаємодії людини з інституціями, питання соціального статусу, власності, праці, отримання документів, безпеки та можливості захистити свої інтереси. Водночас зазначені проблеми набувають значущості саме тому, що йдеться про українців, які живуть в еміграції.

Отже, у прозі Драгоманової правовий дискурс розгортається у двох вимірах: безпосередньо (через юридичні процедури, документи й розслідування у «Запасному фонді») та опосередковано (через висвітлення соціальної вразливості,

працевлаштування й адаптації в інших творах). В обох випадках юридичні чинники визначають не лише побутовий лад, а й соціальний статус, фахову реалізацію та особисту свободу емігранта.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави розглядати правовий дискурс у творчості Оксани Храпко-Драгоманової як важливий складник української еміграційної прози першої половини ХХ ст. та ключовий елемент художнього осмислення феномену вимушеного екзилу. Юридична освіта, дипломатична діяльність та досвід життя в діаспорі сформували особливу авторську оптику, у якій соціально-правові відносини органічно поєднуються з проблемами національної ідентичності та культурної пам'яті.

Аналіз прози письменниці засвідчив варіативність репрезентації правової проблематики. У «Сентиментальному оповіданні» та «Вікні» вона функціонує латентно – через висвітлення соціально-економічної вразливості й матеріальної залежності людини на чужині. Центральним твором у цьому контексті є «Запасний фонд», де правова колізія виступає структуротворчою основою сюжету. Фінансово-майновий конфлікт довкола зникнення кооперативних коштів набуває ширшого суспільно-політичного значення, розгортаючись у метафору бездержавності та юридичної вразливості вигнанців. Водночас оповідання переростає межі традиційного детективу, репрезентуючи українську суб'єктність: наявність кооперативного фонду засвідчує здатність спільноти до самоорганізації, акумуляції ресурсів і збереження засад майбутнього. У повісті «По той бік світу» правовий вимір інтегрований у повсякденність еміграції в Аргентині, де оформлення документів і пошук роботи становлять практичний бік адаптації, тоді як мова, пісня і пам'ять забезпечують збереження української ідентичності.

Таким чином, правовий дискурс у прозі Оксани Храпко-Драгоманової постає не лише відображенням юридичних ситуацій, а й способом осмислення статусу бездержавної людини в еміграції. Категорії власності, відповідальності та справедливості у її творах виходять на рівень концептуалізації національної суб'єктності, що відкриває перспективи подальших міждисциплінарних студій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бурлака Г. Подвійна містифікація сестер Драгоманових. *Слово і Час*. 2023. № 4 (730). С. 14–28. <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2023.04.14-28>
2. Головка С. Г., Головка Н. М. Жіноче обличчя української дипломатії в добу УНР. *Юридичний вісник*. 2024. № 1 (70). С. 37–44.
3. Драгоманова О. Вікно: оповідання. *Воля*, 1920. № 13. С. 651–656.
4. Драгоманова О. З далеких давнин. *Леся Українка: доля, культура, епоха*. Луцьк. 2010. вип. 1. С. 30–35.

5. Драгоманова О. Сентиментальне оповідання. *Воля*. 1921. № 11–12, С. 446–448.
6. Драгоманова О. По той бік світу. Буенос-Айрес: Видавництво Миколи Денисюка. 1951. 155 с.
7. Драгоманова О. Запасний фонд (З віденських спогадів). *Пороги*. 1951. Квітень-травень. № 20–21. С. 5–11.
8. Жиленко І. Р. Малі жанри в українській та російській еміграційній прозі міжвоєнного двадцятиліття: компаративний дискурс: монографія. Суми: СВС Панасенко І. М. 2018. 428 с.
9. Качуровський І. Замість передмови. О. Драгоманова. По той бік світу. Буенос-Айрес: Видавництво Миколи Денисюка. 1951. С. 5–8.
10. Кузь В. В. Жанрово-стильові особливості діаспорної жіночої прози другої половини ХХ століття: дис. ... канд. філол. наук. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. 2020, 199 с.
11. Скрипка Т. Оксана Драгоманова. Персональний сайт. URL: <https://www.t-skrypka.name/KosachFamily/OksanaDragomanova.html>
12. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. С. 150–151.
13. Maksymets V. O. Narrative strategy of Oksana Dragomanova as a marker of the «feminine» picture of the world (in the example of the story «Sentimental story»). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2022 № 57. С. 167–169.
14. Ward I. Law and literature: Possibilities and perspectives. Cambridge: Cambridge University Press. 1995 264 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511519260>

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 27.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.10.2026